www.edcbmj.ir e-ISSN: 2345-5284

Education Strategies in Medical Sciences (ESMS)

Journal homepage: www.edcbmj.ir/en e-ISSN: 2345-5284

Baqiyatallah University of Medical Sciences

The Correlation Between Emotional Intelligence and Self-Efficacy with Communication Skills of a Group of Medical Students

Fatemeh Sharifi Fard[1,2], Hamid Asayesh[3*], Mahsa Haji Mohammad Hoseini[4,5], Mohammad Erfanifar[6], Hossein Sharifi fard[7], Azam Hosseinpour[8]

1. *Department of Medical-Surgical Nursing, School of Nursing and Midwifery, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran*
2. *Medical-surgical nursing department, nursing faculty, Qom University of Medical Sciences, Qom, Iran*
3. *Nursing department, nursing faculty, Qom University of Medical Sciences, Qom, Iran*
4. *Emergency department, paramedical faculty, Qom University of Medical Sciences, Qom, Iran*
5. *PhD student, Centre for Online Health, Centre for Health Services Research, Faculty of Medicine, Health and Behavioral Sciences, The University of Queensland, Brisbane, Australia*
6. *Intensive care nursing department, clinical research of development unit, Shahid Beheshti Hospital, Qom University of Medical Sciences, Qom, Iran*
7. *Emergency department, clinical research of development unit, Shahid Beheshti Hospital, Qom University of Medical Sciences, Qom, Iran*
8. *Operating room department, paramedical faculty, Qom University of Medical Sciences, Qom, Iran*

**Corresponding author: Hamid Asayesh,*
Affiliation: Nursing department, nursing faculty, Qom University of Medical Sciences, Qom, Iran
E-mail: hasayesh@gmail.com

Article Info

Keywords: *Emotional Intelligence, Self-Efficacy, Communication Skills, Student, Medical Sciences*

Abstract

Introduction: The importance of paying attention to communication skills and the variables that affect it has increased significantly compared to the past. Among the variables affecting communication skills are emotional intelligence and self-efficacy. The aim of this study was to determine the relationship between emotional intelligence and self-efficacy with communication skills of a group of medical students.

Methods: This descriptive and analytical study was conducted on 275 paramedical students of Qom University of Medical Sciences who were randomly selected. In order to collect data, demographic information registration form, emotional intelligence questionnaire, self-efficacy belief scale and self-perceived communication competence scale were used. For analysis, regression test and Pearson correlation coefficient were performed.

Results: In general, 49.5% of students rated their communication skills at the intermediate level and 26.1% at the high level. The multivariate model of logistic regression analysis showed that self-efficacy (CI95% : 1.03-1.17, OR: 1/10) and then the ability to use emotions (CI95% : 1.08-1.36, OR: 1/17) are related to students' communication skills.

Conclusion: The results of the present study showed that there is a significant relationship between communication skills and emotional intelligence and self-efficacy. According to the results of the present study, people with emotional intelligence and higher self-efficacy beliefs have more and more effective skills in communicating with others. Therefore, considering the importance of social and emotional skills in determining the academic excellence of medical students, it is suggested that this matter be given the attention of educational planners in universities.

Copyright © 2020, Education Strategies in Medical Sciences (ESMS). This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-23]

مجله راهبردهای آموزش در علوم پزشکی
دوره ۱۸، شماره ۱، ۱۴۰۴
صفحات: ۱۱۸-۱۰۹

ارتباط هوش هیجانی و خودکارآمدی با مهارت های ارتباطی دانشجویان پیراپزشکی

فاطمه شریفی فرد[۱و۲]، حمید آسایش[۳]*،مهسا حاجی محمدحسینی[۴و۵] ، محمد عرفانی فر[۶]، حسین شریفی فرد[۷]، اعظم حسین پور[۸]

[۱] دانشجوی دکترا، گروه داخلی جراحی، دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.
[۲] گروه پرستاری داخلی جراحی، دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، ایران
[3] گروه پرستاری، دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، ایران
[۴] گروه فوریت های پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، ایران
[۵] گروه سلامت آنلاین، مرکز تحقیقات سلامت، دانشکده پزشکی، سلامت و علوم رفتاری، دانشگاه کوییزلند، بریزبن، استرالیا
[۶] کارشناسی ارشد پرستاری مراقبت های ویژه، مرکز توسعه تحقیقات بالینی، بیمارستان شهیدبهشتی، دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، ایران
[۷] کارشناس فوریت پزشکی، مرکز توسعه تحقیقات بالینی، بیمارستان شهیدبهشتی، دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، ایران
[۸] مربی گروه اتاق عمل، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، ایران

* نویسنده مسوول: حمید آسایش ، افیلیشن: دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، ایران
ایمیل: hasayesh@gmail.com

چکیده

مقدمه: اهمیت توجه به مهارت های ارتباطی و متغیرهای تأثیرگذار برآن نسبت به گذشته افزایش چشمگیری داشته است. از جمله متغیرهای تأثیرگذار بر مهارت های ارتباطی هوش هیجانی و خودکارآمدی می باشد. هدف این مطالعه تعیین ارتباط هوش هیجانی و خودکارآمدی با مهارتهای ارتباطی دانشجویان پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی قم بود.

روش‌ها: این مطالعه توصیفی تحلیلی بر روی ۲۷۵ دانشجوی دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی قم که بصورت تصادفی انتخاب شده بودند انجام شد. جهت جمع آوری داده از فرم ثبت اطلاعات جمعیت شناختی، پرسشنامه هوش هیجانی و مقیاس باورهای خودکارآمدی و مقیاس صلاحیت ارتباطی خود ادراک شده استفاده شد. جهت تحلیل، آزمون رگرسیون و ضریب همبستگی پیرسون انجام گرفت.

یافته‌ها: به‌طور کلی ۴۹/۵٪ از دانشجویان میزان مهارت ارتباطی خود را در سطح متوسط و ۲۶/۱٪ نیز در سطح بالا ارزیابی کرده بودند. مدل چند متغیره تحلیل رگرسیون لجستیک نشان داد که خودکارآمدی (۱/۱۷-۱/۰۳: CI٪۹۵، ۱/۱۰:OR) و بعد توانایی استفاده از هیجانات (۱/۳۶-۱/۰۸: CI ٪۹۵، ۱/۱۷:OR) با مهارتهای ارتباطی دانشجویان ارتباط دارند.

نتیجه‌گیری: نتایج مطالعه حاضر نشان داد ارتباط معناداری بین مهارت های ارتباطی با هوش هیجانی و خودکارآمدی وجود دارد. طبق نتایج مطالعه حاضرم افراد با هوش هیجانی و باورهای خودکارآمدی بالاتر ، مهارت های بیشتر و مؤثرتری در برقراری ارتباط با دیگران دارند. بنابراین با توجه به اهمیت مهارت های اجتماعی و عاطفی در تعیین تعالی تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی پیشنهاد می شود این مهم مورد توجه برنامه ریزان آموزشی در دانشگاه ها قرار گیرد.

واژگان کلیدی: هوش هیجانی، خودکارآمدی، مهارتهای ارتباطی، علوم پزشکی

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-23]

مقدمه

افزایش روزافزون و سریع فناوری اطلاعات و تغییرات در شیوه زندگی افراد ضرورت توجه به سلامت فردی و اجتماعی را مطرح می‌کند[۲]. مهارت های ارتباطی به عنوان مهارت های اجتماعی نیز بیان شده اند که بیانگر تعامل و ارتباط دو یا چندنفر است[۳]. ارتباط روند تبادل اطلاعات، افکار و احساسات از فرستنده به گیرنده می باشد[۱] .مهارت های ارتباطی (communication skills) آن دسته از مهارت ها هستند که فرد به وسیله آن درگیر تعاملات بین فردی و یا گروهی می شود و شرایطی را فراهم می کند که شخص نیازهای خود را به درستی بیان کرده، در جهت رفع آن گام برداشته تا به اهداف خود برسد[۴]. توانایی برقراری ارتباط صحیح مبنای رشد و پیشرفت عنوان شده است ویکی از مهم‌ترین مهارت های حرفه های بهداشتی به شما می رود به گونه ای که نارسایی در آن با عدم موفقیت تحصیلی همراه خواهد بود[۳]. تحقیقات نشان می دهد که ارتباطات غیر مؤثر یک مانع بسیار بزرگ در مراقبت بهداشتی محسوب می شود و بسیاری از پژوهشگران بر این عقیده هستند که دانشجویان برای کاهش احساس عجز و ناتوانی در برقراری ارتباط باید مهارت های اجتماعی مانند نحوه ی صحیح برقراری ارتباط با دیگر افراد، روش های حل مشکل و رفتارهای توأم با ابراز وجود را در خود گسترش دهند[۶]. امروزه در برخی کشورها مهارت های ارتباطی به عنوان بخش اصلی دوره آموزش در دانشگاهها از جمله در دوره کارشناسی پرستاری، مطرح شده است؛ در سال های اخیر بر آموزش مهارت های ارتباطی و متغیر های تأثیرگذار برآن تأکید بیشتری شده است[۷] یکی از متغیرهایی که می تواند مهارت های ارتباطی را در افراد تحت تأثیر قرار دهد هوش هیجانی است[۸, ۹]. هوش هیجانی (emotional intelligence) برای اولین بار توسط روانشناسی به نام سالووی جهت درک عواطف افراد با دیگران به کار برده شد[۱۰]. اهمیت توجه به هوش هیجانی در جوانان نسبت به گذشته افزایش داشته است چرا که در سال های اخیر رفتارهای پرخطر نظیر خودکشی، سوء مصرف مواد و پرخاشگری به میزان زیادی بالا رفته است و تقریبا به یک اپیدمی تبدیل شده است[۱۱, ۱۲]و مطالعات نشان داده است که افراد باهوش هیجانی بالاتر، از سلامت جسمانی و روانی بیشتری برخوردار هستند در حالی که هوش هیجانی پایین با مشکلات سوءمصرف دارو و الکل همراه بوده است[۱۲, ۱۳]. امروزه مفهوم هوش هیجانی، به طور وسیعی در زمینه مختلف آموزش، پژوهش، مدیریت، روان شناسی، هنر، بهداشت، مشاوره، و پرستاری به کار گرفته می شود و هدف آن افزایش و ارتقای کیفیت خدمات است. هوش هیجانی افراد را قادر می سازد تا جلوی وضعیت های دشوار را پیش از اینکه غیر قابل کنترل شوند، بگیرند و با این کار مدیریت استرس ساده تر می‌گردد، کسانی که هوش هیجانی خود را به کار می‌گیرند با محیط اطراف خود سازگاری بیشتری داشته و اعتماد به نفس بالاتری نشان می دهند و از توانایی های خودآگاه‌اند[۱۴] هوش هیجانی ۳۲ درصد از واریانس مهارت های اجتماعی را به خود اختصاص داده است و سهم مؤثری در افزایش مهارت های اجتماعی دارد[۱۵]. طبق مطالعات انجام شده بین هوش هیجانی و خودکارآمدی ارتباط وجود دارد[۱۸-۱۶] . طبق نظر بندورا خودکارآمدی (self-efficacy) باور به توانایی خود برای انجام وظایف تعریف می شود[۱۹]. باورهای خودکارآمدی بر طرز تفکر افراد، چگونگی رویارویی با مشکلات، سلامت هیجانی، تصمیم گیری، مقابله با استرس، و افسردگی تأثیرگذار می باشد[۱۴]. خودکارآمدی ۲۱ درصد از پیشرفت تحصیلی را در دانشجویان تبیین می کند[۲۰]. بنابراین خودکارآمدی پایین در مواجهه با شرایط چالش برانگیز منجر به عملکرد منفی در افراد می شود و بالعکس افراد با خودکارآمدی بالاتر از راه اعمال کنترل بر شرایط استرس زا، سازگاری بهتر و عملکرد مؤثرتری دارند[۲۱]. خودکارآمدی و هوش هیجانی دو متغیر ضروری در بررسی عوامل موفقیت یا شکست تحصیلی به شمار می روند و از همپوشانی بالاتری برخورد دارند که نقش مهمی را در ارتقا سیستم نظام آموزشی ایفا می کنند[۲۲, ۲۳]. عوامل اجتماعی و عاطفی از مسائل رایج اما ضروری در حوزه آموزش هستند که نقش بسزایی در تعیین سیر تحصیلی دانشجویان دارند[۱۷, ۲۲]. علی رغم تأکید زیاد بر مهارت های ارتباطی و تأثیر متغیرهای مختلف بر آن در جستجوهای صورت گرفته توسط محققین در ایران، مطالعه ای که تأثیر خودکارآمدی و هوش هیجانی را بر مهارت های ارتباطی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی را بررسی کرده باشد مشاهده نشد. بنابراین با توجه به اهمیت موضوع، هدف مطالعه حاضر، تعیین تأثیر همبستگی بین

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-23]

خودکارآمدی و هوش هیجانی با مهارت های ارتباطی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی قم است.

روش ها:

این تحقیق، یک مطالعه توصیفی همبستگی تحلیلی بود. برای انجام نمونه¬گیری لیست کل دانشجویان پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی قم تهیه و سپس بر اساس جدول اعداد تصادفی ۲۷۵ نفر به تصادف از بین لیست انتخاب شدند. تنها دانشجویان در حال تحصیل مجاز به ورود به مطالعه بودند و در صورت انصراف یا عدم علاقه به شرکت در مطالعه و یا تکمیل ناقص پرسشنامه نمونه انتخاب شده حذف و نمونه دیگری جایگزین می¬شد قبل از انجام مطالعه مجوزهای لازم از مسئولین دانشگاه علوم پزشکی قم اخذ شد و از تمامی دانشجویان برای شرکت در مطالعه رضایت آگاهانه گرفته شد و به ایشان اطمینان داده شد که داده¬ها بدون نام و فقط برای استفاده در پژوهش گزارش می¬شوند.

داده ها با استفاده از فرم ثبت اطلاعات جمعیت شناختی، پرسشنامه هوش هیجانی و مقیاس باورهای خودکارآمدی و مقیاس صلاحیت ارتباطی خود ادراک شده گردآوری شد.

پرسشنامه شماره ۱: مقیاس صلاحیت ارتباطی خود ادراک شده در سال ۲۰۱۳ توسط McCroskey, J. C., & McCroskey, L. L ساخته شده است این مقیاس دارای ۱۲ آیتم است که فرد پاسخ دهنده باید به میزان توانایی و صلاحیت خود در هر آیتم از صفر تا ۱۰۰ نمره دهد. این مقیاس دارای هفت زیرمقیاس درباره صلاحیت فرد در ارتباط عمومی، جلسات، گروه، ارتباط دو نفره، ارتباط با غریبه ها، آشنایان و دوستان می باشد که نمره هر بخش از جمع نمره آیتم ها و تقسیم کردن بر تعداد آیتم بدست می آید. برای بدست آوردن نمره کل نیز مجموع نمرات کسب شده از هر آیتم به تعداد کل عبارات (۱۲) تقسیم می شود و بر همین اساس، چارک اول نمره کل به عنوان ضعیف، چارک دوم و سوم به عنوان متوسط و چارک چهارم به عنوان افراد داری مهارت ارتباط بالا در نظر گرفته شده است. [۲۷]. در مطالعه فعلی برای استفاده از این ابزار، ابتدا نسخه انگلیسی به فارسی ترجمه شده و سپس نسخه فارسی اولیه توسط یک مترجم دیگر به لاتین ترجمه و با نسخه اصلی مقایسه شد و در نهایت پس از اصلاح شکاف های موجود، نسخه نهایی آماده گردید. ضریب آلفای کرونباخ آن ۰/۸۵ محاسبه شده است.

پرسشنامه شماره ۲: پرسشنامه باورهای خودکارآمدی دارای ۱۰ عبارت می باشد که عقاید فرد را درباره ی توانایی‌هایش در مقابله با مسائل و دشواری های زندگی بررسی می‌کند. این مقیاس یک پرسشنامه خود اجراست که فرد پاسخگو نظرات خود را بر روی یک مقیاس لیکرت ۴ درجه ای از کاملا درست تا کاملا نادرست مشخص می کند. دامنه تغییرات نمرات از ۱۰ تا ۴۰ متغیر است و نمرات بالاتر نشان دهنده باورهای خودکارآمدی بالاتر فرد می باشد این پرسشنامه توسط Schwartz& Jerusalem در سال ۱۹۹۵ساخته شده و تاکنون به ۲۸ زبان زنده دنیا ترجمه شده است. رجبی ضریب آلفای کرونباخ برای کل این مقیاس را ۰/۸۲ گزارش کرده است[۲۸]. ضریب آلفای کرونباخ در مطالعه حاضر ۰/۸۴ محاسبه شد.

پرسشنامه شماره ۳: پرسشنامه استاندارد هوش هیجانی wang & Lo (۲۰۰۲) بر اساس آزمون هوش هیجانی Mayer (MSCEIT) و Caruso، Salovey (۲۰۰۰) [۲۹] ساخته شده و شامل ۱۶ سوال در چهار بعد ارزیابی احساس خود، ارزیابی احساس دیگران، کاربرد احساس و تنظیم احساس با استفاده از طیف ۵ گزینه ای لیکرت (کاملا موافقم تا کاملا مخالفم) بود. برای سنجش روایی پرسشنامه هوش هیجانی wang & Lo از روایی محتوا با استفاده از نظرات اساتید و برای سنجش پایایی آن از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. ضریب آلفای کرونباخ به دست آمده برای پرسش نامه هوش هیجانی به تفکیک ابعاد ارزیابی احساس خود۰/۷۸، احساس دیگران ۰/۸۴، کاربرد احساس ۰/۷۴ و تنظیم احساس ۰/۸۵ بدست آمد. پس از جلب رضایت شرکت‌کنندگان در مطالعه ابتدا توضیحات لازم جهت آشنایی با نوع سؤالات، به صورت یکسان به تمامی آن‌ها داده شد و از آن‌ها خواسته شد تا با دقت به سؤالات پاسخ دهند داده ها از طریق آمار توصیفی(درصد، فراوانی، میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (آزمون کولموگرو اسمیرونو جهت مشخص نمودن نرمال بودن داده ها استفاده شد و جهت آزمون فرضیه ها، ابتدا نمره کل مهارت های ارتباطی به دو حالت کمتر از میانه و بیشتر از آن تقیسم شد و سپس از تحلیل رگرسیون تک متغیره و چند متغیره برای بررسی ارتباط بین متغیرهای وابسته و مستقل استفاده شد) و با استفاده از نرم افزار آماری

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-23]

.Spss.Ver۲۱ تجزیه و تحلیل شد. معناداری در سطح ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

میانگین و انحراف معیار سن دانشجویان شرکت کننده در این مطالعه ۲۰/۶۲±۲/۵۵ بود. دانشجویان دختر ۶۲ درصد از نمونه را تشکیل میدادند و فقط ۸/۶ درصد از دانشجویان متأهل بودند. دانشجویان مقطع کارشناسی با ۷۵/۶ درصد، کارشناسی ناپیوسته با ۱۴/۲ درصد و مقطع کاردانی ۱۰/۲ درصد در رتبه بعدی قرار داشتند. نتایج مطالعه حاضر نشان داد ۲۶/۱ درصد از دانشجویان مهارت ارتباطی خود را درسطح بالا ارزیابی کرده بودند (جدول ۱). بر اساس ضرایب همبستگی پیرسون که در جدول ۲ نشان داده شده است ارتباط هوش هیجانی و خود کارآمدی با مهارت های ارتباطی، ارتباط مستقیم و معنادار دارد.

جدول (۱): وضعیت مهارت‌های ارتباطی دانشجویان شرکت کننده در مطالعه (n=۲۷۵)

	(انحراف معیار) میانگین	پایین	متوسط	بالا	نرمالیته	
					آماره آزمون KS	P-value
		(درصد) تعداد	(درصد) تعداد	(درصد) تعداد	۲۹/۰	۱۱/۰
صلاحیت فرد در ارتباط عمومی	(۱۹/۹۳) ۶۸/۷۰	۲۴/۴) ۶۷(	(۴۹/۱) ۱۳۵	۲۶/۵) ۷۳(	۳۱/۰	۱۳/۰
صلاحیت فرد در ارتباط	(۲۰/۴۸) ۵۷/۶۹	۲۴/۷) ۶۸(	(۴۷/۳) ۱۳۰	۲۸/۰) ۷۷(	۴۵/۰	۳۱/۰

مدل تک متغیره تحلیل رگرسیون لجستیک نشان داد که خودکارآمدی (۱/۱۹-۱/۰۱: CI۹۵٪، OR۱/۱۰:) و بعد توانایی استفاده از هیجانات(کاربرد احساس) (۱/۳۴-۱/۰۲: CI۹۵٪، OR۱/۱۷:) با مهارت¬های ارتباطی دانشجویان ارتباط دارند (جدول ۳).

زمانی که متغیرها در مدل چند متغیره تحلیل رگرسیون لجستیک وارد شدند مشخص شد که خودکارآمدی (۱/۱۷-۱/۰۳: CI۹۵٪، OR۱/۲۱:) و بعد توانایی استفاده از هیجانات (۱/۳۶-۱/۰۸: CI۹۵٪، OR۱/۱۷:) با مهارت¬های ارتباطی دانشجویان ارتباط دارند، به طوری که به ازای هر نمره افزایش در خودکارآمدی، مهارت های ارتباطی ۱/۲۱ برابر افزایش و به ازای هر نمره افزایش در بعد توانایی استفاده از هیجانات (کاربرد احساس)، ۱/۱۷ برابر مهارت های ارتباطی افزوده می شود. لذا فرضیه مطالعه مبنی بر ارتباط خودکارآمدی و هوش هیجانی با مهارت های ارتباطی تائید گردید (جدول ۴).

فرد در ارتباط جلسات						
صلاحیت فرد در ارتباط گروه	(۱۵/۵۹) ۷۸/۵۱	۲۷/۲) ۷۵(	(۵۲/۴) ۱۴۴	۲۰/۴) ۵۶(	۵۱/۰	۳۸/۰
صلاحیت فرد در ارتباط دو نفره	(۱۲/۵۸) ۸۶/۴۲	۲۷/۶) ۷۶(	(۴۶/۵) ۱۲۸	۲۵/۸) ۷۱(	۳۸/۰	۲۲/۰
صلاحیت فرد در ارتب	(۲۱/۵۱) ۵۷/۹۹	۲۴/۴) ۶۷(	(۵۰/۵) ۱۳۹	۲۵/۱) ۶۹(	۴۲/۰	۳۰/۰

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-23]

اط غریبه							
صلاحیت فرد در ارتباط آشنایان	(۱۴/۸۸) ۸۳/۲۶	۲۵/۵) ۷۰(	(۵۴/۵) ۱۵۰	۲۰/۰) ۵۵(	۴۶ ۰/	/۲۶ ۰	
صلاحیت فرد در ارتباط دوست	(۱۳/۸۲) ۷۷/۴۵	۲۶/۵) ۷۳(	(۴۷/۰) ۱۲۹	۲۶/۵) ۷۳(	۳۲ ۰/	/۱۴ ۰	
مهارت‌های ارتباطی اطی	(۱۴/۴۶) ۷۳/۰۹	۲۴/۴) ۶۷(	(۴۹/۵) ۱۳۶	۲۶/۱) ۷۲(	۲۹ ۰/	/۱۵ ۰	

جدول ۲: همبستگی هوش هیجانی، باورهای خودکارآمدی و صلاحیت ارتباطی خود ادراک شده دانشجویان شرکت کننده

		۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
۱	ارزیابی احساس خود	–						
۲	ارزیابی احساس دیگران	۱* ۰/۴	–					

۳	کاربرد احساس	** /۲۳ ۰	** /۱۵ ۰	–				
۴	تنظیم احساس	** /۳۱ ۰	۱* ۰/۴	** /۲۹ ۰	–			
۵	نمره کل هوش هیجانی	** /۶۹ ۰	** /۵۵ ۰	** /۶۳ ۰	** /۶۷ ۰	–		
۶	باورهای خودکارآمدی	** /۱۹ ۰	** /۲۳ ۰	** /۴۴ ۰	** /۴۷ ۰	** /۴۶ ۰	–	
۷	مهارت‌های ارتباطی	/۱۰ ۰	/۱۱ ۰	** /۲۲ ۰	/۰۹ ۰	** /۲۰ ۰	** /۲۱ ۰	–
* معنادار در سطح ۰/۰۵ ** معنادار در سطح ۰.۰۱								

جدول (۳): ارتباط متغیرهای دموگرافیک، هوش هیجانی و خودکارآمدی با مهارت‌های ارتباطی بر اساس تحلیل رگرسیون لجستیک (مدل تک متغیره)

متغیر	فاصله اطمینان %95 CI	نسبت شانس	P-value
سن	۰/۱-۹۲/۱۴	۱/۰۳	۰/۵۷
جنسیت	۰/۱-۴۷/۴۴	۰/۸۲	۰/۵۰
ارزیابی احساس خود	۰/۱-۸۹/۰۹	۰/۹۸	۰/۸۲
ارزیابی احساس دیگران	۰/۱-۷۸/۰۱	۰/۸۹	۰/۰۸
کاربرد احساس	۱/۰۲-۱/۳۴	۱/۱۷	۰/۰۱
تنظیم احساس	۰/۱-۷۹/۰۲	۰/۹۰	۰/۱۲
خودکارآمدی	۱/۰۱-۱/۱۹	۱/۱۰	۰/۰۱

جدول (۴): ارتباط برخی متغیرهای دموگرافیک، هوش هیجانی و خودکارآمدی با مهارت‌های ارتباطی بر اساس تحلیل رگرسیون لجستیک (مدل چند متغیره)

متغیر	فاصله اطمینان %95 CI	نسبت شانس	P-value

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-23]

سن	۰/۱-۹۳/۱۴	۱/۰۳	۰/۴۸
جنسیت	۰/۱-۵۸/۶۶	۰/۹۸	۰/۹۶
ارزیابی احساس خود	۰/۱-۹۲/۱۰	۱/۰۱	۰/۸۱
ارزیابی احساس دیگران	۰/۱-۸۶/۰۶	۰/۹۶	۰/۴۵
کاربرد احساس	۰۱ ۱-/۳۶ ۱/۰۱	۱/۲۱	۰/۰۰۱
تنظیم احساس	۰/۱-۸۹/۱۰	۰/۹۸	۰/۸۸
خودکارآمدی	۱/۳-۱/۱۷	۱/۱۰	۰/۰۰۴

بحث

بر اساس نتایج مطالعه بین خودکارآمدی و بعد توانایی استفاده از هیجانات با مهارت‌های ارتباطی دانشجویان ارتباط وجود دارد. دانشجویانی که هوش هیجانی بالاتری دارند، در برقراری ارتباط با دیگران موفق تر عمل کرده، خواسته های خود را به روشنی بیان می‌کنند و ایهام و آشفتگی در ارتباط بین فردی آنان کمتر به چشم می خورد و ارتباطات بهتری با دیگران دارند [۳۰]. مشابه نتایج مطالعه حاضر، نتایج مطالعه Ha & Jeon نشان داد که هوش هیجانی نقش مهمی در ارتقا مهارت های اجتماعی دارد. نتایج مطالعه Hendon و همکاران ۲۰۱۷ نیز تأییدی بر نتایج مطالعه است[۳۱]. هر دو سازه هوش هیجانی و خودکارآمدی مجموعه‌ای از مهارت‌ها، استعدادها و توانایی‌ها هستند که توانایی فراگیران را در مقابله با فشارها و اقتضاهای محیطی افزایش می‌دهند. هوش هیجانی بالا با تقویت اعتماد به نفس و افزایش خودکارآمدی سبب می‌گردد تا فرد با شکل‌دهی اقدامات انطباقی به شناسایی عوامل منتهی به خودکارآمدی پرداخته و با شناخت احساسات خویش و دیگران ارتباط مؤثرتری را با دیگران برقرار سازد [۳۲]

نتایج مطالعه حاضر بیانگر ارتباط مثبت و معنی دار بین خودکارآمدی و مهارت های ارتباطی است. در مطالعه ای که توسط عجم و همکاران در سال ۱۳۹۴ انجام شد بین مهارت های ارتباطی و خودکارآمدی تحصیلی ارتباط مثبت و معنادار مشاهده شد(۳۳). نتایج مطالعه BIRGITTE NøRGAARD در سال ۲۰۱۲ نشان داد ارتباط مثبت و معنی دار بین خودکارآمدی و مهارت های ارتباطی وجود دارد [۳۴]. همان‌گونه که خودکارآمدی سبب افزایش سازگاری و برقراری ارتباط مؤثر می شود، افراد نیز ضمن برقراری ارتباط مؤثر ، از کمک ها و تشویق های بیشتر بهره می برند و کمک ها و تشویق هایی که افراد ضمن برقراری این ارتباط مؤثر دریافت می‌کنند سبب افزایش خودکارآمدی آن‌ها می شود [۳۵] .

طبق نتایج مطالعه حاضر ارتباط مثبت و معنی داری بین بعد "توانایی استفاده از هیجانات" هوش هیجانی و مهارت‌های ارتباطی وجود دارد. نتایج مطالعه maamari و همکاران در سال ۲۰۱۹ نشان داد افراد با هوش هیجانی بالاتر، مهربان، خلاق و سازگار می باشند و مهارت های ارتباطی بالاتر و حل مسئله بهتری نسبت به سایرین دارند [۲۶]. فردی که قابلیت مدیریت هیجانی او به خوبی پرورش یافته، این توانایی را دارد که هیجانات را انتخاب کند یا مانع تجربه کردن آن‌ها شود. همچنین او می تواند در ابراز یا عدم ابراز هیجانات متناسب با موقعیت تصمیم بگیرد و به این ترتیب مهارت های ارتباطی در او توسعه می یابد [۳۶].

تفتی و همکارانش نیز در مطالعه خود به این نتیجه رسیدند که افرادی که توانایی تنظیم هیجانات خود را دارند افرادی سازگار و امیدوار به زندگی بوده و آن‌ها ضمن اینکه به رویدادهای زندگی خوش بین هستند، با دیگران روابط صمیمانه ای برقرار می‌کنند [۳۷].

بر اساس یافته های مطالعه حاضر نمره کل هوش هیجانی با مهارت های ارتباطی رابطه مستقیم و معنادار دارد. مشابه نتایج مطالعه حاضر یافته های مطالعه Büyükbeşe و همکاران در سال ۲۰۱۷ بیانگر ارتباط مثبت بین مهارت های ارتباطی و هوش هیجانی است[۳۸]. Lou and Zhang در سال ۲۰۱۸ به این نتیجه رسیدند که بین مهارت های ارتباطی و هوش هیجانی دانشجویان پزشکی ارتباطی وجود دارد[۳۹].توانمندی های افراد در قالب هوش هیجانی می تواند بر کفایت فرد در برقراری ارتباط تأثیر مثبت داشته باشد و باید به این نکته توجه داشت که هوش هیجانی از مؤلفه‌های متعددی تشکیل می شود که این مؤلفه‌ها در رویکرد های مختلف بصورت های خاصی تعریف می شوند ولی به‌طور خلاصه این توانمندی از چهار مؤلفه شناسایی هیجانات خود، ارزیابی هیجانات دیگران، کنترل هیجانی و بکارگیری از هیجانات شکل می گیرد که در مطالعه فعلی مشخص شد که در مدل چند متغیره رگرسیون لجستیک، توانایی بکارگیری از هیجانات با میزان کفایت ارتباطی ادراک شده دانشجویان ارتباط معنادار دارد در این مورد شواهد موجود هم نشان داده است که مؤلفه بکارگیری از هیجانات

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-23]

در برقراری ارتباط بین فرد از اهمیت بالاتری برخوردار است و به عبارت دیگر توانایی یک فرد در شناسایی هیجانات خود، ارزیابی هیجانات دیگران و کنترل هیجانی در بکارگیری هیجانات در عمل به ظهور می رسد هرچند که اگر فردی مؤلفه‌های مذکور دارای توانایی و مهارت پایینی باشد در استفاده مؤثر از هیجانات نیز با مشکلات مختلفی روبرو خواهد شد[۴۲-۴۰].

طبق نتایج مطالعه حاضر ارتباطی بین سه متغیر خودکارآمدی، هوش هیجانی و مهارت های ارتباطی با جنسیت افراد وجود ندارد. مشابه نتایج مطالعه حاضر، مطالعه Necmettinو همکاران در سال ۲۰۲۱ نشان داد بین دو متغیر هوش هیجانی و مهارت های ارتباطی با جنسیت افراد ارتباطی وجود ندارد[۴۳]. نتایج مطالعه حاضر این فرض را که زنان به دلیل قدرت درک عاطفی بالا دارای هوش هیجانی بالاتری نسبت به مردان هستند را اثبات نکرد. نتایج مطالعه Dobrescu و همکاران در سال ۲۰۱۴ نشان داد که زنان هوش هیجانی بالاتری نسبت به مردان دارند[۴۴].

با توجه به اینکه در سال های اخیر گزینش دانشجو در رشته-های گروه پرستاری به صورت بومی و منطقه‌ای صورت می‌گیرد ممکن است دانشجویان انتخاب شده در این مطالعه نماینده مناسبی برای کل دانشجویان در حال تحصیل در سراسر کشور نباشند. لذا بایستی در تعمیم یافته‌های مطالعه به کل دانشجویان جوانب احتیاط رعایت شود. از محدودیت های دیگر این پژوهش استفاده از پرسشنامه و روش خود گزارش دهی بود، لذا امکان دارد ویژگی های شخصیتی و میزان هوش افراد و مطلوب گرایی در تکمیل این پرسشنامه ها مؤثر باشد که از کنترل پژوهشگر خارج بود. با توجه به اینکه در مطالعه حاضر تنها دانشجویان پیراپزشکی مورد بررسی قرار گرفته اند توصیه می‌شود مطالعه بر روی سایر گروه‌های علوم پزشکی نیز صورت گیرد همچنین با برنامه ریزی و طراحی دوره های آموزشی و کارگاه‌های مهارت افزایی در زمینه خودکارآمدی و هوش هیجانی می تواند به ارتقاءخودکارآمدی، هوش هیجانی و مهارت های ارتباطی در دانشجویان کمک کند.

نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج مطالعه حاضر بین هوش هیجانی و خودکارآمدی با مهارت های ارتباطی دانشجویان ارتباط وجود دارد. مهارت های اجتماعی مؤثر در محیط های آموزشی و بالینی جهت بهبود روابط بین فردی در تیم های درمانی، ارتقاء کیفیت مراقبت از مددجو درنهایت ایمنی بیمار ضرورتی اجتناب ناپذیر است. با توجه به اینکه دانشجویان پیراپزشکی در آینده به عنوان یکی از اعضای تیم درمان در تیم های بین حرفه ای فعالیت خواهند کرد؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود این موضوع مورد توجه برنامه ریزان آموزشی در دانشگاه ها و بیمارستان قرار گیرد.

ملاحظات اخلاقی

این مطالعه حاصل طرح پژوهشی با کد اخلاق MUQ.REC.1394.159 در دانشگاه علوم پزشکی قم می باشد.

تضاد منافع

در این مطالعه هیچ تضاد منافعی وجود ندارد.

سپاسگزاری

با تشکر از کلیه دانشجویانی که در این مطالعه همکاری نمودند.

منابع

1. Bashir H, Safi Esfahani AA, Safi Esfahani V. Interreligious Communication (Definition, Concepts, Situation). Comparative Theology. 2015;6(14):17-38. (persian)

2. Mokhtari M, Abbaszadeh M. Emotional Intelligence Construct a Missing Link in Explanation of Social Physique Anxiety. Journal of Applied Sociology. 2014;25(3):103-18. (persian)

3. Nikjou R, Farzipour S, Mohammadi R. Investigation the relationship between communication skills and course satisfaction among midwifery and operating room students in Ardabil University of Medical Sciences, 2017. Education & Ethic In Nursing. 2018;7(3):33-42. (persian)

4. Azam H, Shiva N, Ahmad BS, Fatemeh SF, Mahsa HMH, Hossein S. the correlation between communication skills with self-efficacy and clinical competence of operating room students of Qom Paramedical School. (persian)

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-23]

5. Rezaei E, Malekpour M, Oreyzi HR. The Effect of the "Life-Skills" Training on the Stress and Youths' Stress Coping Methods in Pseudofamily Centers. Clinical Psychology & Personality. 2009;1(34):21-8. (persian)
6. Javaher Aa, khaghanizade M, Ebadi A. Study of Communication Skills in Nursing Students and its Association with Demographic Characteristics. Iranian Journal of Medical Education. 2014;14(1):23-31. (persian)
7. MIRZAEI ALAVIJEH M, MOTLAGH MI, HOSSEINI SN, JALILIAN F. NURSING STUDENTS COMMUNICATION SKILLS WITH PATIENTS IN KERMANSHAH UNIVERSITY OF MEDICAL SCIENCES. RESEARCH IN MEDICAL EDUCATION. 2017;9(3 #G00160):-. (persian)
8. Lee OS, Gu MO. The relationship between emotional intelligence and communication skill, clinical competence & clinical practice stress in nursing students. Journal of the Korea Academia-industrial cooperation Society. 2013;14(6):2749-59.
9. Cho I-Y. The relationship of communication skill, communication self-efficacy and communication related educational needs. Journal of the Korea Academia-Industrial cooperation Society. 2015;16(4):2593-601.
10. Mayer JD, Salovey P, Caruso DR. TARGET ARTICLES:" Emotional Intelligence: Theory, Findings, and Implications". Psychological inquiry. 2004;15(3):197-215.
11. Simbar M, Golezar S, Alizadeh S, Hajifoghaha M. Suicide Risk Factors in Adolescents Worldwide: A Narrative Review. Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences. 2018;16(12):1153-68. (persian)
12. Quintana-Orts C, Rey L, Mérida-López S, Extremera N. What bridges the gap between emotional intelligence and suicide risk in victims of bullying? A moderated mediation study. Journal of affective disorders. 2019;245:798-805.
13. Ghaderi M, Nasiri M, Jamshidifar F, Shekofteh M. The Relation between Emotional Intelligence and Alcohol Drinking, Cigarette Smoking and Psychiatric Drugs Abuse in Jiroft Universities Students. Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences. 2014;13(5):457-70. (persian)
14. Serrat O. Understanding and developing emotional intelligence. Knowledge solutions: Springer; 2017. p. 329-39.
15. Ha JY, Jeon SY. The effects of humanistic knowledge and emotional intelligence on communication skills of nurses. The Journal of Korean academic society of nursing education. 2016;22(3):264-73.
16. Leila Ghorbani Qahfarkhi SI. The relationship between Emotional intelligence and self-efficacy among physical education teachers in Bandar Abbas city. Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal(RRJ). 2019;8(1):57-68. (persian)
17. Aziz ARA, Sulaiman S, Razak N. Students' emotional intelligence and self-efficacy towards their academic performance: A survey study on public higher learning institution. Universal Journal of Educational Research. 2020.
18. Tamannaeifar M, leis h. The Relationship between Emotional Intelligence, Self-efficancy, Social Support and Adjustment in Students. Journal of Modern Psychological Researches. 2015;10(39):25-52. (persian)
19. Bandura A. Self-efficacy mechanism in human agency. American psychologist. 1982;37(2):122.
20. Sh. A. The role of self-efficacy, self-regulation and selfesteem in students' academic achievement in junior high school experimental sciences course [Dissertation]. 2002.
21. Lin M, Wolke D, Schneider S, Margraf J. Bullying history and mental health in university students: the mediator roles of social support, personal resilience, and self-efficacy. Frontiers in psychiatry. 2020;10:960.
22. GHARETEPEH A, SAFARI Y, PASHAEI T, RAZAEI M, KAJBAF MB. Emotional intelligence as a predictor of self-efficacy among students with different levels of academic achievement at Kermanshah University of Medical Sciences. Journal of Advances in Medical Education & Professionalism. 2015;3(2):50-5. (persian)
23. El-Sayed SH, El-Zeiny HHA, Adeyemo D. Relationship between occupational stress, emotional intelligence, and self-efficacy among faculty members in faculty of nursing Zagazig University, Egypt. Journal of Nursing Education and Practice. 2014;4(4):90-183.
24. Hidariehzadeh SS. The Journal Of New Advances In Behavioral Sciences. 2019;4(33):41-56. (persian)
25. Valente S, Lourenço AA, editors. Conflict in the classroom: how teachers' emotional intelligence influences conflict management. Frontiers in Education; 2020: Frontiers.
26. Maamari BE, Majdalani JF. The effect of highly emotionally intelligent teachers on their students' satisfaction. International Journal of Educational Management. 2019.
27. McCroskey JC, McCroskey LL. Self-report as an approach to measuring communication competence. 1988.
28. Rajabi G. Reliability and validity of the general self-efficacy beliefs scale (gse-10) comparing the psychology students of shahid chamrin university and azad university of marvdasht. 2006. (persian)

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-23]

29. Spreitzer GM. Social structural characteristics of psychological empowerment. Academy of management journal. 1996;39(2):483-504.
30. Miri G, Jalalmanesh S, Fesharaki M. The Effect of Emotional Intelligence on Communication Skills of Nursing Students. Iranian Journal of Psychiatric Nursing. 2019;7(1):26-32. (persian)
31. Hendon M, Powell L, Wimmer H. Emotional intelligence and communication levels in information technology professionals. Computers in Human Behavior. 2017;71:165-71.
32. Hajloo N, Eyvazi k. The Effectiveness of Emotional Intelligence Training on Student's Time Management. Journal of Psychological Studies. 2015;11(3):79-98. (persian)
33. Ajam AA. The Role of Academic Self-Efficacy and Interpersonal Relations Skills of Students in the evaluation based on Blending Learning. Research in Medical Education. 2015;7(1):3-12.
34. Nørgaard B, Ammentorp J, Ohm Kyvik K, Kofoed PE. Communication skills training increases self-efficacy of health care professionals. Journal of Continuing Education in the health professions. 2012;32(2):90-7.
35. Ardalan E, Hosseinchari M. Predicting academic adjustment based on communication skills: the mediation role of self-efficacy. Educational Psychology. 2010;6(17):1-32.
36. Brackett MA, Rivers SE, Salovey P. Emotional intelligence: Implications for personal, social, academic, and workplace success. Social and Personality Psychology Compass. 2011;5(1):88-103.
37. Akhavan Tafti M, Mofradnezhad N. The Relationship of Emotional Intelligence and Social Skills With Psychological Well-being in the Elderly. Salmand: Iranian Journal of Ageing. 2018;13(3):334-45. (persian)
38. BÜYÜKBEŞE T, DİREKÇİ E, ERŞAHAN B. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN DUYGUSAL ZEKÂLARININ İLETİŞİM BECERİLERİNE VE BİREYSEL YENİLİKÇİLİK SEVİYELERİNE ETKİSİ. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 2017;7(2):221-36.
39. LOU PZ, Li. Relationship between Communication Skills and Emotional Intelligence Among Medical Students. DEStech Transactions on Engineering and Technology Research. 2019.
40. Sinha S, Sinha D. Emotional intelligence and effective communication. Management Communication: Trends & Strategies. 2007:450-60.
41. Ahmad Marzuki N, Mustaffa CS, Mat Saad Z. Emotional intelligence: Its relations to communication and information technology skills. Asian Social Science. 2015;11(15):267-74.
42. Kidwell B, Hasford J. Emotional ability and nonverbal communication. Psychology & Marketing. 2014;31(7):526-38.
43. Necmettin G. Relationship between Emotional Intelligence and Communication Skills of Healthcare Workers. Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD). 2021;13(25):457-65.
44. Petrovici A, Dobrescu T. The role of emotional intelligence in building interpersonal communication skills. Procedia-Social and Behavioral Sciences. 2014;116:1405-10.

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-23]